

IŠ GERVĖČIŲ TARMĖS SEMANTINIŲ DIALEKTIZMŲ

A. VIDUGIRIS

Kiekviena kalba, taigi ir tarmė, yra nuolatos kintanti sistema. Įvairios kalbos sistemos grandys kinta netolygia sparta. Greičiausiai linkusi kisti leksika. Tai priklauso tiek nuo vidinių (intralingvistinių), tiek ir išorinių (ekstralingvistinių) faktorių. Pagrindiniai kalbos raidos impulsai yra vidiniai – tai sisteminiai kitimai, susiję su vidiniais raidos dėsningumais, vadinamuoju sistemos „spaudimu“¹. Nemažą, kartais net labai didelį vaidmenį kalbos raidoje vaidina išoriniai impulsai, susiję su įvairiomis istorinėmis, politinėmis ir ekonominėmis bei socialinėmis sąlygomis. Todėl, nagrinėjant Gervėčių tarmės leksiką, pravartu žvilgtelėti į šios apylinkės geografinę padėtį ir kai kuriuos praeities momentus.

Gervėčių apylinkė, susidedanti iš 16 kaimų, yra viena kompaktiškiausių lietuviškų salų Baltarusijos TSR (Gařdino rt., Ąstravo r.). Pagal atstumą ši apylinkė yra ir viena artimiausių lietuviškų vietų, esančių į rytus nuo Vilniaus (apie 60 km.), įeinanti į XIII–XVI a. etnografinę Lietuvą². Tačiau šiuo metu Gervėčių apylinkė betarpiškai su pagrindiniu lietuvių kalbos plotu niekur nebesusisiečia. Kada ir ties kuria vieta galutinai tie saitai nutrūko, nesunkiai galima nustatyti iš 1827 m. Vilniaus vyskupijos klebonų pranešimų apie kalbų vartojimą jų parapijose. Pvz., tarpinių Buivėdžių ir Bistrėčios parapijų tuo metu dar būta grynai lietuviškų, tik kaimyninėje Varnionių parapijoje jau kalbėta mišriai. Mikailiškių apylinkėje būta dar 26 lietuviškų kaimų. Lavoriškių apylinkėje daugelio jau kalbėta slaviškai, bet gimtoji kalba tebebuvusi lietuvių, nes prieš keliolika metų čia visi kalbėję lietuviškai³. Apie kalbų vartojimą į pietus nuo Gervėčių žinoma tik tiek, kad XIX a. antrosios pusės pradžioje Vilniaus–Ašmenės pakelėmis senoji karta dar kalbėjusi lietuviškai⁴. Vadinasi, XIX a. pirmoje pusėje (ir maždaug iki amžiaus vidurio) Gervėčių apylinkė dar nebuvo atsijusi nuo pagrindinio lietuvių kalbos ploto, ir tik slavėjant tarpinėms apylinkėms, Gervėčiai palaipsniui atsiskyrė nuo likusio lietuvių kalbos masyvo. Kad ši sala išliko nesuslavėjusi, vietos žmonių pasakojimu, daug pasitarnavęs Gervėčių dvarininkas (senelis) ir vietos klebonas, kurie dar baudžiaivos laikais labai griežtai draudę mišrias vedybas ir apskritai gyventojų maišymąsi. Žinoma, vargu ar tai buvo daroma sąmoningai kultūriniais tikslais.

¹ М. А. Бородин, Влияние иноязычных систем на развитие языка. — Вопросы социальной лингвистики, Ленинград, 1969, p. 89.

² J. Jakubovskis, Tautybių santykiai Lietuvoje prieš Liublino uniją, Kaunas, 1921, p. 3–7.

³ Ведомости о костелах и монастырях Виленской епархии, 1827 г. Lietuvos TSR centrinis istorinis archyvas, f. 694, b. 1, nr. 769.

⁴ Wł. Syrokoma, Wycieczki po Litwie w promieniach od Wilna (do Oszmiany — do Kiernowa — do Kowna), t. 2, Wilno, 1860, p. 58.

Suslavėjus tarpinėms apylinkėms, apie Gervėčius susitelkusi lietuviškų kaimų grupė atsidūrė baltarusių kalbos apsuptyje. Tuo būdu Gervėčių tarmėje tartum užsi-konservavo nemaža archaiškų morfologijos, sintaksės, leksikos ypatybių, tačiau, antra vertus, dėl specifinių izoliacijos sąlygų ir glaudžių kontaktų su slavų kalbomis čia pradėjo formotis daug naujų morfologinių, ypač darybinių formų (plg. vedinius su priesagomis *-dyti, -uiti*), rastis naujų sintaksinių konstrukcijų ir ypač įvairių leksikos naujovių — savų žodžių, skolinių, vertinių, senųjų žodžių reikšmės pakitimų. Šiame straipsnyje norima kiek panagrinėti pakitusios reikšmės žodžius, vadinamuosius semantinius dialektizmus.

Aprašyti tokius dialektizmus nėra lengva jau vien dėl tarmės leksikos turtingumo ir įvairavimo. Tarmėje daug gražiausių žodžių, kurių ne vienas yra gana retas, pvz.: *abūšlaitė* „krosniadangtė“, *āmas* „žadas“, *bizdigōnas* „laumžirgis“, *gimtis* „gimimas“, *īsas*, *-ā* „trumpas, -a“, *luōtas* „valtis“, *sopagalvīs* „aitrusis vietrinas“, *trynėlė* „kirvarpa“. Daug darybinių morfologinių ir fonetinių morfologinių darinių: *ažudarīnīs* „gardas, užtvaras“, *bulbiēnis* „bulvienojas“, *darblūs*, *-i* „darbštus, -i“, *kraušūs* „krant-
tas“, *mēnastis* „mėnuo“, *šoknūs*, *-i* „šoklus, -i“, *vievurstīs* „vieversys“, *žangsnīs* „žingsnis“ ir kt. Nemaža čia įvairių sinonimų, dubletų: *broliūkas* : *našlāitė*; *krėklė* „gegėnė“ : *skiŗpstis*, *kiēmas* „kaimas“ : *sōdžius* (reč.), *pėrkalas* : *sēdāklė*. Dalis tokių dubletų yra atsiradę dėl lietuvių ir slavų kalbų sąveikos, pvz.: *skalsinỹkas* „aitva-
ras, kaukas“ : *kūtas* : *sparỹžius*, *klegėti* „kalbėti“ : *amānyti*. Neretai tas pats daiktas viename kaime vadinamas vienaip, o kitame kitaip, pvz.: *raugiēnė* (Gėliūnai, Gaigāliai) : *saldiēnis* (Knystūškės, Pelegrindā) : *tašlā* (Girios, Pelegrindā), *pėmpė* (Gervėčiai, Girios, Galčiūnai) : *plỹnė* (Gėliūnai, Gaigāliai, Milcėjos). Iš dalies tai gali būti susiję su senąja administracine Vilniaus ir Ašmenės apskričių riba, kažkur ėjusia per Gervėčių apylinkę⁵. Daugelis tokių artimos ar kadaise buvusių net tapačios reikšmės žodžių tarmėje yra leksiškai ar stilistiškai diferencijuoti, pvz.: *trauklỹs* „pūlinys, dažniausiai užkrėstas iš šalies“, *voťis* „savaiame atsiradęs pūlinys“, *šunāvotė* „šunvotė, nedidelis skaudantis spuogelis be viršūnės“, *sopulỹs* „dažniausiai bet kokia skaudama vieta ar žaizda“, nors *sopuliūkais* pavadinamos ir šunvotės arba nedidelės vočiukės, *kalýtė*, *kalāitė* „bet kokia kalė“ (neutralios reikšmės): *čiurāitė* (pasa-
kų personažas), *šunāramunė* „ramunė“ : *ciuciūkās* (daugiau vaikų žodis, padarytas pagal žieduose lindinčius juodus, ciuciukais vadinamus vabzdžiukus). Taip yra atsitikę dėl to, kad „kalba „nepakenčia“ beprasmių tapatybių, ir atsiradęs absoliutus, arba visiškas, sinonimas ilgainiui išstumia savo partnerį arba priverčia jį keisti reikšmę ir virsti ne visišku“⁶. Todėl tarmėje gausu pakitusios reikšmės žodžių. Juos galėtume pavadinti sisteminiais semantiniais dialektizmais, skirtingai nuo kontekstinių, kurių šiame straipsnyje mažiausiai paisoma.

Taigi semantiniais dialektizmais čia suprantami neutralūs žodžiai, kurie savo forma sutampa su lk. arba kitų tarmių atitinkamais žodžiais, bet skiriasi nuo jų savo turiniu, t. y. reikšme. Tačiau žinant, kad lk. leksinė sudėtis (žodynas) turi hete-

⁵ Cz. Jankowski, Powiat Osmiański, t. 1–3, Petersburg, 1896–1898 pridėtame žemėlapyje riba tarp Ašmenės ir Vilniaus apskričių vedama Aluošios ir Ašmenės upėmis iki Neriės. Vadinasi, Vilniaus apskričiai priklausė šie išlikę didesni lietuviški kaimai: Gaigāliai, Gėliūnai, Gervėčiai, Gudiniškai, Miciūnai, Mōckos, o Ašmenės apskričiai — Galčiūnai, Girios, Knystūškės, Milcėjos, Pelegrindā, Pėtrikai, Rimdžiūnai ir kt. Neaišku lieka tik tai, ar iš tiesų ir seniau taip buvo skaldomos parapijos, ar tik minėtasis žemėlapis netikslus.

⁶ J. Pikčilingis, Leksinė ir gramatinė sinonimika, Kaunas, 1969, p. 8.

roniminį⁷ pobūdį (tai iš esmės atspindi ir „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, Vilnius, 1954; toliau DLKŽ), lieka neaiškūs tų dialektizmų skyrimo kriterijai. Aklaai pasikliaudami DLKŽ ir žiūrėdami vien tik žodžių, kurių forma ir tarmėje, ir tame žodyne sutampa, bet reikšmė tarmėje yra skirtinga, turėtume pateikti grynuosius semantinius dialektizmus su mišriaisiais (reikšmės ir formos) dialektizmais, o palikti daug aiškiausių reikšmės dialektizmų vien tik dėl to, jog jie ta reikšme yra įtraukti į minėtą žodyną arba jame nepaminėti. Semantinius dialektizmus geriausia skirti, remiantis jų funkcijomis, t. y. žiūrint, kiek plačiai ir įvairiai tam tikri žodžiai vartojami aprašomoje tarmėje ir kiek plačiai jie tomis reikšmėmis žinomi kitose tarmėse. Deja, visų straipsnyje pateikiamų žodžių reikšmių paplitimo nebuvo galima patikrinti dėl informacijos stokos. Be to, tam tikro subjektyvumo, atrenkant semantinius dialektizmus, galėjo pasitaikyti ir dėl surinktosios medžiagos⁸ fragmentiškumo.

Kaip ir kiekvienas žodis, taip ir vadinamieji semantiniai dialektizmai vieni turi tik vieną reikšmę, kiti daugiau kaip vieną. Pagal reikšmių (semantinių variantų) kiekį semantinius dialektizmus galima skirti į vienareikšmius ir daugiareikšmius. Vienareikšmiai vadintini tokie dialektizmai, kurie tarmėje teturi vieną, nuo lk. skirtingą reikšmę, daugiareikšmiai – kurie, be specifinių, siauriau žinomų reikšmių, turi išlaikę kitų, plačiau (dažniausiai ir lk.) žinomų, reikšmių. Be to, mūsų pateikiamus semantinius dialektizmus galima skirti į dvi dalis grynai pagal formą, t. y. į plačiau ir į siauriau žinomus žodžius, nors daugumas jų ir yra DLKŽ.

I.1. Pirmiausia pateiktini plačiausiai lk. žinomi žodžiai, kurie tarmėje turi vieną siauresnę ar platesnę, bet skirtingą ar skirtingos apimtį negu lk. reikšmę. Tiesa, dėl lk. įtakos, ypač jaunesnieji, kartais specifinės reikšmės dialektizmus (pvz., *dobilas*, *gylys*, *pašaras*) pavartoja ir kitomis reikšmėmis, tačiau iš tradicijos jie laikytini vienareikšmiais žodžiais:

bradinys „tribradis“: *Bradzinis trisū žuvauč: vienas aina iš ažvačės, du pirmagalī. būklė „gyvenimas, buvimas“: Prie mą būkles jų nebūvo. Reika pradėcie naują būkle.*

daňgstis „stogas“: *Plėš(k) ir duňkšci. (Ginklą) uňkišė duňkšcin.*

dobiliukas „nekultūrinis, pievos dobilas“: *Dobilūkai bėlci, maži žiedėlei pievo, o kaňušinā, kū sėja, dzideli žiedai.*

gyllys „sparva“: *Gi-lei dzideli par kārves pūola.*

jāvas „bėralas, nevėtyti, su pelais grūdai“: *Dūonur kēpē su javū. Jāvas prig mēki nāi-tei. Javai, kap cik iškuli su mēkinom, o išarfūjei, tai jāū grūdaī. Plg. javinis, -ė: Javinir dūonur kēpē.*

klegėti „kalbėti“: *Mā momūle plonai klāga, ē tū storai. Kū jau jūm klegēc, kap rakščis regēc. Tai vis mā momā klegē. Apklegėjai mani. Netuŕū ungi kū žodėlo ašklegėcie, netuŕū ungi kū ažamāni cie. Paklegi, sumeluō kū. O praklegėjo obelis. Susklegēc buvau atvažāvus.*

krutėti „dirbti“: *Krūta isijūosis kap veŕšis jūodas. Ir āras jai žāmi: krutėjo. Dzirvonas nēskruta. Darbū ir, nēr kām krutēc. Atkrutėu sāvō. Kiek tu ti aškrutėsi*

⁷ Plačiau apie heteronimus arba sinonimus, turinčius skirtingą vartojimo plotą, žr. J. Gossens, *Strukturelle Sprachgeographie*, Heidelberg, 1967, p. 86.

⁸ Ačiū J. Lipskieniui, K. Eigminui, A. Jonaitiui, G. Aleksaitei ir taut osakininkams K. Griui, N. Vėliui, L. Saukai, leidusiems pasinaudoti jų užrašyta tarmės medžiaga.

Metūs pakrutė(jo) ir atvažėvo. Kap kàs prikauta daũg. Ot, priskrutėu, rankàs kójas atrkutėu.

lāpai „ropių lapų sriuba“: Rópur lapūs, ropieñūs džovinom ir virėm. Lapūs vėrdam. lapatúoti „bet ką, niekus kalbėti“: Ānas tókis, vis lapatúoja.

lazdà „lazdynas“: O vištītė negāli unskrisė lazdōn. O kāmgi mán lāzdos kėlės padrās-kė.

medžiagà „vedega“: Tų medžagų iškapódo nėkočàs.

mėšlas, dž. mėšlaĩ „šiukšlės“: Reĩka išlúoč pirkur ir išnėšė mėšlas. Prišlúoja mėšlū.

Mėšli-nañ nėšam ir pilam mėšlus. Mėšlúosa sedėu su tóku apskriñdušu bóbu.

mintis „atmintis“: Ažu māno mintiēs ča užvažėvo Jakovānis.

pāšaras, pašaraĩ „avižiniai, miežiniai šiaudai ir žirnių virkščios“: Ti pašaraĩ sudėta. Da kiek avižiño pašaro tūrim, užtėktur lig Jurguo.

pėntis „kulnas“: Pincis sópa. Ir privārė itam bernáičuo pintālesu gvozďėlū (medinių vinučių).

rakštis „karstas“: Rakščis jau ragėč, ė vis pie bernōkus amānija. Aĩna prašič, kab duōbi iškàst, kad rākšči padarīt. Padārė rakštālv i un kapū āžkase sā bernōku.

rāndas „rantas“: Kiek rundū un ragū, tiek ir mētur.

skalāuti „skalbti, trinti“: Skalāuna tai ruñkom gñaužo, trina, o kap plāudža – patūso ir pakaŗa un tvorū. Minkštas unduō, ča labai geraĩ atsiskalāudo. Plg. skalāutoja „skalbėja“: Skalāutojos trina rubūs;

skalsà „turtas“: Tas kùtas jiems skalsōs prinėždė. Skalsur juosu skalsinĩkas nėša.

smūklės „kilpos, pinklės“: Pařsas pakārta ir smūkles padarĩta. Vĩlkas unkľuvo smūklesan ir kāro.

stāklės „audžiamų staklių šlaunys“: Stākles tai šónai, o visos – stōvai.

stūburas „dūminių pirkių krosnies ir lubų atrama“: Piřkos būvo su stuburaĩs.

Unaĩna (jaunoji) piřkon, atsistója, pro stūburu nepraidamā.

sutrà „blogas žmogus, išgama“: Kō ča atajaĩ, sùtra tū.

šėkas „viksva“: Šėkas tokōsa bālosa áuga. Aš júm nešū pienālo ir an ragālv šėkālo.

trāšos „mėšlas“: Išvežau visàs trušàs, aišū pakratĩsu. Trušàs išmėždaũ.

trupinti „piaustyti, smulkinti gabaliukais“: Cibũlv pritrũpink gražeĩ. Plg. truputỹs „gabaliukas“: Un trupučũ pjáusto búlbas (skirtingai nuo gurinti „trupinti“, gurutỹs „trupinys“).

tvardýtis, su-si-tvardýti „susidaryti, susiorganizuoti“: Tadũ susitvárđė Lietuvā.

vedėjā „dvibradis“: Ir su tų vedėjų gáudėm žuvi.

veizdėti, vėzdėti „ieškoti“: Ānas vėzdi mergōs. Brolālis jōs ir veřkė, ir vėzdėjo, ir nerādo. Pavėzdzi geraĩ ir rasi.

veřšis „jautis (ir romytas)“: Nu, tai aĩsim par veřši, kad tavi ižgeřt. Sañau veřšeis ārėm ir akėm.

2. Daugiareikšmiai žodžiai šalia tradicinių plačiai žinomų reikšmių tarmėje kartais turi dar specifinių, skirtingų nuo lk. reikšmių. Kartu su ta grupe pateikiami ir siauros (perkeltinės) reikšmės terminais virtę bendriniai žodžiai (ar jų maţybinės formos), savo pirminėmis reikšmėmis plačiai žinomi kitoms tarmėms ir lk.

akėlė „krepşio pynimo pradžia“: Kāšo akāles aţpintos.

autėlis „mazgotė“: Iñ(k) autėli stāluo nušlúosci-č.

brĩgzti, ap-, su-brĩgzti „ap-, su-giţi, pradėti rūgti“: Abrĩzgis pienas. Plg. Abrĩz-gėlis pienas. Pienas jau subrĩzgis.

brīnkti, pri-brīnkti „pri-tvīnkti“: *Kārvē stou, jōs tešmuō pribrīnkis.*
burbuolē „žiedo pumpuras“: *Vēl lañda burbuoles, vēl žīdēs.*

daūžti(s), at-, aļ-, nu(si)-daūžti, „at-, uļ-, nu-si-mušti“: *Tō rāgana ādaužē ir*
kitur kojālbir ēurāitei. Kočēlū per gālvu — ir āzdaužē tur vaiku. Kuŗ pīŗštu nūz-
daužēi. Tadū mes Lietuvōn daūžēmēs (veržēmēs).

aļ-dirti „uļ-, pa-kelti“: *Ānas acigule un ližēs ir ādzirē kōjas (aukštyn).*

dūgnas „dangtis“: *Ar nežinaī, kur pasdējo dūgnas no pūodo su dzviēm w sālem.*

dūsintis „išdykauti“: *Nedēlōm sūsrenka vaikaī par Aluōŗu ir dūsinasī.*

dvišakis „santaka“: *Aluoŗā ir Aŗmenā suseīdo dvišakin.*

gadīnti, pa-gadīnti „niekais pa-versti“: *Pagadzino sēmenis, pērnai paliko lauki.*
Ir vaikuŗ pagadzino, pāmuŗē.

gaidēlis, gaidžiukas „toks baltai žydintis pievū augalas“: *Gaidālei baltai žīdzi.*

Gaidžūkai kap pērži-dzi, loc šiŗkāles rañdasi.

gamintis, iŗ-, pri-(si)gaminti „ruoŗtis, pasiruoŗti, pa-gaminti“: *Gaminiŗē, bōb,*
taŗsais, bōb, kap giedōc. Ti prīgamīnta būvo dāikto visiēm. Būvo pūdzi-mas prīga-
mīnta, ruŗām prīgamīndo. Prīsigamīnis būvo šāuŗ. Niŗko nepādedī, mán ir vaikuŗ
prīŗurŗēcie ir vālgīc iŗgamīnŗ.

gāŗas „krosnies virŗus, koptūŗas“: *Vaikaī sēdzi un pāŗaus ir žūŗri per gāŗu.*

garūoti, pagarūoti „pa-kaitinti“: *Pirciŗ pagarūoc nāŗa ir kāŗa adŗŗu (drabu-*
ŗius).

grāusti „ŗaisti“: *Par namūŗ sūsrenka berŗōkai ir grāudŗa meŗikaŗ (su kamuoliu,*
sviedīniu) lik tūŗsai.

grāŗinti, iŗ-grāŗinti „iŗ-romyti, iŗ-kaŗtuoti (tik parŗus)“: *Āniŗ parŗus ti grā-*
ŗina. Iŗgrāŗīnom tāŗki (kuilj).

grēblēlis, grēbliukas „ŗolē panaŗi ī sidabŗaŗolē, tik smulkesniais lapeliais“:
Grēblālei — ŗolē, anā loc rasīklōdo. Grēblūkai krūmuŗū būva.

griēti, nu-griēti „nuŗluoti“: *Visūŗ krimlūŗ (nuogŗauŗas) no stālo nugŗēi ir nūŗēŗ*
ŗūŗuo.

grýnas „plikas, nuogas“: *Bōbos gūli gri-naŗ pilvaŗ. Nusiraŗk, kad būtum grinas.*
Laukaī jau gri-ni.

-guldyti, iŗ-guldyti „iŗ-romyti (tik ne parŗus)“: *Ir daŗ kumelōkūŗ guldo. Ar iŗgul-*
dzītas ar neiŗguldzītas vis tōja veŗŗis.

kēŗti „mylēti, mēgti“: *Kap jāunas buvaŗ, manī meŗgos kiŗtē. Jō tas kacīnis būvo*
muzikōntas ir dziēdas jī labaī kiŗtē. Kap jaunā buvaŗ, labaī kinīaŗ, ka čīŗta būt.
kiaūlē „toks grybas, baltikas, gruzdas“: Kāūles tōkos bāltos, ānos žiēmai geraī.
kiēmas 1. „kaimas“: Mūs kiēmī gal šiŗntas pīŗkur būvo. Plg. kiēminis, -ē „kaimo“:
Žmōnēs bēdūja kiēminei. 2. „vieŗnagē“: Kīemaŗ ataŗs dziēvas par jī. Aīnam
jau iŗ kiēmo.

kliudyti „liesti, trukdyti“: *Ti būvo žāŗē klūdŗita. Untāŗpus nereīka klūdŗīc. Neklūc*
tu manī.

kuŗnas 1. „gaidžio pentinai“ *Gaidžo kulnaī ir nāŗēs. 2. „(kelio) laŗkŗtas, alkūnē“:*
Ējom stāŗei, o daŗ kuŗnŗ āpsuka, krūŗu dūoda.

kulnēlis „krumplys, kauliukas“: *Storī laŗīnēi — pūŗprindŗis ir kulnāŗlis. Ruŗkos*
kulnēlūŗ āpsdaŗaŗ. Mán trīna kōjos kulnēlūŗ.

kumelāitē „toks grybas“: *Kumelāītēs rudenīnēs.*

laidyti „melžti“: *Unksai aina laidzi e kárvu.*

lākštas „bet koks lapas“: *Nōtrēs su buinais lākštais, labai dziļgasi. Gi slōcei un takū plačū lakštū.*

laūkas „plikas, laukas“: *Da visai jāunas, e jau laūkas. Laūkas be plaukū. Plg. laūkymas, plikumas, laukumas“: Jām per visu kaktu laūki mas. Kārvē laukā, per visu gālvur laūki mas.*

linēlis, linagalvis „smulkus geltonai žydintis augalas“: *Linālei gerai kru cinē kap sōpa. Linagalvei geltonai židzi.*

lūpti „jēga plēsti, rauti“: *Linūs lūpam. Kietā žēmē, nemōžna išlūpē.*

manyti pri-, nusi-manyti 1. „suprasti, mokėti, sugebėti, išgalvoti“: *Šlėktā lėnkiškai mănē. Kap anā primāno mažā mergōkē. Paklegēc tas primāno. (Valgymų) nusmānom ligi vālei. 2. „pavargti“: Jau tēp nusmañau kručc, tai Jėzus Mārija kap dajēdē.*

mėdžias „miškas“: *E kuñ ānas nuvažau medžū. Tėvas juos išvedē mādžan. Atāugo jau jāunas medželis.*

milinis, -ė „vilnonis, -ė“: *Da būvo miliñur šulur. Vilna un avāles, o sūverpta – šulai milinei.*

minkštas, -a „smulkus, -i (apie miltus)“: *Cā minkšči miltai. Vienañ maiši minkštaĩ sumalta, e kitañ – rupeĩ.*

pėdžia „šulas, pėdžia“: *Pėdžosu uñmušta kru kai.*

pėnas „pašaras“: *Kluonan pėnur dāda. Kas neturėjo pėno, tai sniegu nuvāro ir ginē puši nañ. Ti nei penū gausi.*

penėti, iš-, pa-penėti „iš-, pa-maitinti, -šerti“: *Anā paršūs pėni. Ir kuom išpenēc kārvi. Duō paršuo papenēc.*

pirkaitė „kamara“: *Šaltā būvo žiemā, ale būlbus pirkaitē(je) nepašālo. Būlbas pirkaitēn supildē.*

plonas, -a „šviežias, -ia (apie grietinę)“: *Plonōs smetōnos unru ģinam.*

rankinis, rankinaitis „nosinė, nosinaitė“: *Kuñ ruñkini padėjai? Sviedē rankinaiti, rasilėjo ažerāicis.*

riebumā „riebalai“: *Kap riebumōs gerai uñdedi, tai visa gardū.*

rūbelāitis, rūbelēlis „skarelė“: *Ir nedēlōm su kasdiēniñu rubelāicu apsirišus vāikščoja. Visos mergāles su rubelēleis, tik Maritē be rubelēlo.*

rūbēlis „skara (ant pečių apsigaubti nuo lietaus, šalčio)“: *Ragēu, nuvā ti kōka su rubelū per kiēmu.*

rumbē „randas, siūlė“: *Rumbē liēka kap sugāja. Rumbē sušūta marškiñū.*

samanėlė „tokia dirvos žolė“: *Tū samanēlv labai jēda kārvēs.*

sėgti, apsi-, nusi-sėgti, -segdyti „apsi-, nusi-vilkti“: *Išājo juodaĩ apsisāgis. Ānas nusiāgis sviedē šiniēlv. Nussāgdai suknēlv, bo tū dziđele.*

skarinis „prasta staltiesė, iš audeklo galo“: *Skarini ažklō, papile iš pūodo būlbu.*

Un skariño jau kruvā bliñur, ir kadū spē iškēpē.

skaudūs, -i „žvarbūs, smarkūs, karštas“: *Skaudūs lietūtis pala(i)scinėjo. Riša viřvi (po pilvu), kad arklis tokis skaudūs.*

skeltinis „pliauska“: *Kap paskāldo mālku, skelcinis mu sūk vadzinasi. Prasvāidai skelciñūs šōnan no kēlo.*

spirginys „spirginti arba žali lašiniai“: *Prapūole spirginis. Aš labai lūbiju (makaronus) su žalū spirgiñu. Susietkā ātnešē du bliñū ir du spirgiñu ir pākišē.*

ap-si-, až-, pa-spirti „pa-si-, už-remti“: *Su kačėrgu (lazda) apsispirė geraī. As-pirk duris. Siena paspirė.*

šatrà „kartis vežimui veržti arba pirkioje rūbams užmesti“: *Viřvėm šātrū tūprimīga, kad nerazbirėt šiėnas. Šatrà rūbam pakārė.*

šaũktis „vadintis“: *Anà tep šaũkasi tó žolė.*

taršýti, pa-taršýti „pakratyti“: *Už kójos patařšė ir pagrūvo.*

tvóti „triūsti“: *Visu naktėlbr tvójamės.*

usnėlė „toks mėlynai žydintis augalas“: *Usnėles mėlinai židzi kap gaidėlei.*

ũžti, až-, pa-, su-ũžti, -ũždýti „pa-, su-, už-griežti, -groti“: *Kap ūža, tep turi*

šókė. Ānas kap ažužė, tai veřkė. Kad tep paũžt, tai anà pašókt. Būva gražėi suũždo. váikščioti „rũgti, fermentuotis“: Ālūs váikščėja kap ažveda.

nu-si-výti „nusipinti“: *Nusivik sáu vainikėli, nusivik sáu žālųji.*

veřstis „keistis“: *Čà jau daũg veřtėsi kunigũ.*

vištáitė „toks grybas, guotė“: *Mes túos gri-būs vištáitėm vadzinam.*

vókas „pintas kubilas grūdams“: *Pinėm vokus dzidelus, lińdo ciėlà bačkà gru-dũ.*

žagarinė „pentinė tvora“: *Žmógus pına žagarini iš šaudũ, nemacnà gi tó žagarinė.*

žilás, -a „pilkas, -a“: *Várnos gi žilos. Aš turėu tókas žilás kėlines.*

žlũgtas 1. „kubilas su kojėlėmis“: *Žlũgtas su trijųm kójom. 2. „kas šlapias, permirkęs“: Pėrmirkis visas kap žlũgtas.*

žuvinis „žvejas“: *Tadũ aĩna žuváuč žuvinei.*

II. Siauresnėje teritorijoje vartojami žodžiai. Tai iš esmės raiškos arba formos dialektizmai. Tačiau iš jų čia minėtini tik tie, kurie tarmėje vartojami kitokia reikšme negu lk. Dėl to juos galima vadinti mišriaisiais semantiniais dialektizmais. Savo ruožtu juos galima skirstyti į žodyninius, morfologinius, darybinius, fonetinius morfonologinius ir akcentuacinius.

1. Žodyniniai semantiniai dialektizmai. Visi čia pateikiami žodžiai yra duodami ir DLKŽ. O tie, kurie į jį nepateko, kaip neturintys lyginimo pamato, nepriklausomai nuo jų reikšmės nukeltini į grynai žodyninių dialektizmų skyrių, greta žodžių, neturinčių atskiros tarminės reikšmės, k. a.: *tiesė, tiesys* „dešinė, dešinys“, *sriėgas* „žvynas“, *stđvai* „staklės“ ir kt. Mišriųjų semantinių dialektizmų nedaug.

ášas „svirties kartis, virpstis su kabliu“: *Ūšas prikártas prig sviřscei.*

birulėlis, biruliukas „nuobira“: *Saldĩ, gardĩ arielkėle, kòts iš birulėlo. Šākos pakapótos, tai daũg birulėkur mažũ liko.*

budė „kempinė“: *Budė, ku skile ūgni. Priskina tōs budės, pridžovina ir ažiba ūgni.*

dideliaĩ „smarkiai, garsiai“: *Neláis(k) didelei (radijo), pamāžin(k).*

grebóti „graibyti, liesti“: *Aĩna prig sienom vis tep grebódama.*

at-si-ýkti „atsiminti, atsigosti“: *Niėkap negalũ acikė, kur aš jĩ ragėu. Niėkaip neaci-kaũ to dáikto.*

kirbėti, pa-, su-kirbėti „pa-, su-judėti“: *Kap dáu galvōn, tai nė nepakirbėjo. Kap cik sukirbės kařtur itó gėlė, niėko nedarik.*

laĩtas „krosnies padas“: *Laĩtas išdegė. Reĩka laĩtas naũjas sudėdzė.*

lobùtis „momuo, momenėlis“: *Vaiko lobùtis da neužaugis.*

lũstas „maistas, pasiimamas einant ilgesniam laikui iš namų“: *Paskińkė kumėlbr, pridėjo lũsto tái mergōkei ir išvežė mādžan. Bób, bób, duok mán lũsto daũgaũ, aš ėmaũ daugti ir daũgaũ válgi-ė.*

rūdē „dumblas“: *Jei džornā (velēna) pratrūksta, tai žmōgus sūlanda lik pilvo rūdē-
(je).*

sāvara „stakliū skersinis“: *Stōvur sūvaros. Un sūvaros acisēda ir āudzā.*

2. Kiti mišrieji formos dialektizmai. Tai įvairūs variantai ar vediniai, kurie nuo atitinkamų lk. žodžių skiriasi ne tik kitokia išvaizda (forma), t. y. daryba, skirtinga fonetine šaknies sudėtimi ar kirčiavimu, bet ir reikšme ar jos apimtimi. Dėl mažo skaičiaus smulkiau jie nebeskirstomi.

pra-si-baidyti „išsiблаivyti, pažvalėti“: *Miegūostas, da neprazbaidis.*

nu-būti „atsikratyti“: *Raiķa tū vilķur kap nōr nubūcie.*

až-dėti, -dėdyti „pradėti, užperėti“: *Bitēs aždēdo mōtkur naūjur.*

ap-si-eiti „apsiruošti, susitvarkyti“: *Va, kōļ apseini, ķaūlem padūodi ir vākaras.*

gērība „derlius, javai“: *Gērība dzidele āuga išgūlus. Gērība prastā, lietaūs nēr. Pā-
deda kri-žēļū (šiaudų pasėję javus), kad diēvas sāugot, nenumūšt gēri-bēles ladaī.*

pēr-, pri-kāliti „per-, pri-rišti“: *Jaū aš pērķalau ķārvi. Pērķalšu kumelāiti. Ārkli-
priķalau ir atsīgūlau.*

an-kliūti „įstrigti, patekti“: *Viķas Ašmenō(je) (upėje) unklūvi.*

su-lēisti, -leisdyti „paaštrinti“: *Galūstuvās delģei sulāišc. Šmīrgeli nuspīrkau
delģei sulaisdzīc.*

pra-mēsti „paskaninti, užkulti, užtrinti“: *Sāvo ķiŗvi unmēsk, tai bus prāmešta.*
pa-nērti „paskęsti“: *Nuvē māudzi cis ir panērē. Nemokē plauķīc ir panērē, nustā-
pijo.*

nu-niáukti „nuleisti“: *sēdzi gālvu nuņāukis.*

plūksna „svogūno laišķas“: *Aīķ atnēšk plūksnur žālū, cibūlur plūksnur.*

raguōlē „tokia maža žuvis“: *Raguōle, tōķa mažītē nereikalīnga žuvītē.*

sāntis „tinklas žuvims gaudyti, samtis“: *Sūncis vienām žuvāuc (virtuvėje pavōras).*

saulōlaidis „saulėgrāža, saulėžolė“: *Sēdzi un gonķāļur ir lūščija saulōlaidzi.*

Pasodzinom vaikām saulōlaidžu.

skīŗpstis „gegnė“: *Skīŗpscūs un ilģino dādam. Lōtos (grebēstai) aīna per žēdnur
skīŗpsci.*

spurgā „pumpuras, viršūnė“: *Ānas un pačōs spurgōs sēdzi.*

už-stōti „užimti, užkimti“: *Gērķlbr ustō, sōpa gērķlbr.*

at-si-stōti „atsitraukti, palikti“: *Atsistā tu no manī.*

svirstīs „svirties kartis“: *Ūšas priķārtas prig sviŗscei.*

tašlā „raugienė, saldė“: *Tāšlos su būlbom pazdārom.*

tīktis, už-tīkti, už-si-tīkti 1. „atsitīkti“: *Raģi kap cikōsi.* 2. „susimūšti, pataikyti“:

*Ūsciko labāi skaūdzei, skaūdzei sūsmušē. Kōjur usicikaū, kad jau negalū kap sō-
pa.*

an-si-trīnti „susitepti, pajuosti“: *I(š)skalāuna i vē unsitrina (rūbai).*

vadžiōti „rentauti, su nata sakyti, dainuoti“: *Vadžōc ar pasakīc itur giesmāļbr.*

iš-vēlti „išsprogdinti, išplėsti (akis)“: *Kur aini išvēlus akis? Viķas sēdōs un ķelmo,
akis išvēle, duncis išiepē.*

vėpūtīnė „pūga“: *Ažpūstē vėpūcinē visūs ķēļus. Oi, kōķā būvo tadū vėpūcinē.*

žeibyti „mirgėti“: *Skaudē(jo) — tep mīgo gālvur, tep žeibē akīsa.*

III. Kalbant apie reikšmės dialektizmus, negalima nepaminėti semantinių sko-
linių arba kalkių. Glaudūs kontaktai su slavų kalbomis ir senoka tarmės izoliacija,
be abejo, atsispindi ir Gervėčių tarmės sistemoje, ypač leksikoje. Dėl to tarmėje

galima rasti nemaža žodžių, nei reikšme, nei daryba nebūdingų kitoms lietuvių kalbos tarmėms. Daugelis jų savo reikšme, neretai ir daryba, yra analogiškai su atitinkamais slavų, ypač baltarusių, kalbos žodžiais. Tačiau nustatyti, kur kalkės, o kur savarankiškai atsiradę žodžiai dėl baltų ir slavų kalbinių sistemų giminingumo ir darybinių bazių bei jų polinkių panašumo – nelengva. Pvz., lietuvių (baltų) ir baltarusių (slavų) kalbose yra nemaža senų bendrų sąvokų, kurių turinį sudaro tie patys semantiniai požymiai, plg. *gaidys* (lat. *gailis*): brus. певень, пяхух, пяхун⁹, plg. *giedoti* (dziédât): rus. петь, brus. пець; *rañkena, rankėlė, rañktūris*: rus. рукоятка, рукоять, ручка; *užkala* „rogių dalis“: brus. rus. набойка ir t. t. Jų atrankos kriterijumi irgi reikėtų laikyti vartojimo dažnumą ir geografiją, darybinių modelių tam tikromis reikšmėmis būdingumą vienai ar kitai kalbai. Dėl to ir ne vienam mūsų aukščiau pateiktų mišriųjų semantinių dialektizmų grupės žodžių viena kuria nors formos ar turinio dalimi rastume daugiau sąsajų su atitinkamais slavų (baltarusių) kalbų žodžiais, pvz.: *nubūti, aždėti, gėryba* ir kt. Taigi, tarp tarminių semantinių dialektizmų ir kalkių aiškesnes ribas be gilesnių ir platesnių studijų sunku nubrėžti.

Toliau pateikiame pluoštą aiškesnių reikšmės ir formos paralelių tarp Gervėčių tarmėje ir slavų (ypač baltarusių) kalbose esančių žodžių:

balà „purvas“ (балота „t. p.“): *Balù šaltu dėjo* (prie skaudamos kūno vietos). *pri-būti, būdyti „pa-didėti, pri-sidėti, pa-pilnėti“* (:прыбыць „padaugėti“): *Per gaidžo žuñksni dienà pribuvo. Kiek sãma jau tãs* (šeimininkas), *arúodas tas pri-búdo.*

iš(si)-, pri-si-, susi-duoti, -duodýti „pasivaidenti, at-, pasi-rodyti“ (plg. выдаць, выдавацца, сдавацца „rodytis, vaidentis“): *Jái išdavė, isidúodė, kad vištos. Bùvo plopimur, kũ prizdúoda. Ir pradėjo prizduodzić. Un tũ kapũ prizdúodo. Ar akísa suzdúoda, ar tep. Sañau itósa balósa suzdúodė.*

at-si-eiti „atsigauti, atsitokėti“ (plg. rus. отойтись, brus. адысціся „t. p.“): *Atseis ir būs sveikà.*

pér-imti, -imdyti 1. „užpulti, sučiupti“: (plg. rus. перенять, brus. пераняць „t. p.“): *Banditai périmdo mūs – „Kur aĩnat?“ 2. „sutikti“*: *Gegutė juòs pérėmė. Ir anà (kalė) išlek périmdzić.*

lįsti, až-, nu- lįsti „tilpti; už-, nu-lipti, -kopti“ (rus. лезть, brus. лезць „t. p.“): *Bãckon aštúoños asmínkos liñdo. Aná ažliñdo un pẽçaus. Nuliñdo tas Ivonėlis no ližės.*

pri-si-mėsti „apsimesti“ (plg. прыкідацца „t. p.“): *Prisimetė kvarù* (nesveiku). *an-, pri- mųšti, -mušdýti „į-, prikalti“* (plg. набіць, прыбіць „t. p.“). *Ti uĩmušta kuolai. Prig tám velanėluo primuša tur ratėli. Primųždė šlauštukùs akėcósà. piltis, apsi-, pilti „nu-slinkti“* (plg. сыпацца „t. p.“): *Jėigu perdaũg priverpa, tai pĩlasi, apsipĩla sũlai.*

riñktis, an-, apsi-, ažsi-, nusi-, parsi-, užsi-rinkti „rengti(-s), ruošti(-s), ap(-si)-, nu-si-rengti, pasipuošti, pasiimti, persikelti“ (plg. brus. перабрацца, прыбрацца, сабрацца „t. p.“). *Nu, tai renkiēs ir važuò par tãtur. Uĩrenka, rakšėĩn pàdėda. Jĩ ti apriñko, apáudė. Cigõnkom apsirĩnki váikšėoja. Tadũ aš jũ asirinkaũ par saũ. Priepirtė nusiriñkdom. Kazakstanì bũvi paskuĩ pėrsirinko cã.*

⁹ Дыялекталагічны атлас беларускай мовы, Мінск, 1963, карта № 294.

rištis „megztis, užsimegzti (apie vaisius, uogas, daržoves)“ (plg. вязацца „t. p.“):

Gal rištūs geŕaũ avuŕkai, kad lietūs (palytũ).

sėdėti „tupėti, perėti“ (plg. сядзець „t. p.“): *Čà vištà sėdzi.*

ap-sodinti „įverti, įkalti, įtvirtinti“ (plg. аб-, на- садзіць, абсаджваць „t. p.“):

Apsodink lópetu. Apsodzínč reíka kiŕvakoci.

pri-si-statýti, -statinėti „dėtis, apsimesti“ (plg. rus. представляться, brus. пры-стаўляцца „t. p.“): *Ānas nėsėrga, cik tep prisstāto. Negirtas ānas, cik prisstaci-nėja, kũ girtas.*

pra-tekėti „prakiurti“ (plg. працякаць „t. p.“): *Puodas jaũ pratekė(jo).*

tráukti 1. „pūliuoti“ (plg. рваць, нарываць „t. p.“): *Ažraudonāvo piŕštas, gāli tráuškė.*

2. „vemtĩ“: *Išgėris kad pradės ānos tráuškė.* 3. „sproginti“: *Traũka ākmenis su diminidũ (dinamitu).*

ap-trũkti „apiplyšti, apspurti, apskarti“ (plg. абарваць, абарваны „apiplyšęs, ap-skaręs“): *Neprisriñkis, aptrũkis žmõgus.*

vėstis, až-vėsti 1. „sektis“: *Jám nėsveda niėkas.* 2. „užraugti, užduoti“ (plg. завесці „t. p.“): *Kap ažveda ālur, tai jaũ ir vāikšėoja. Ažvėšė samagõnur reíka.*

Iš daugelio čia pateiktų sugretinimų nesunku pastebėti, kad skolintajai reikšmei iš tarmės morfemų pagal slavų darybos modelį konstruojamas dažniausiai visai naujas darinys (plg. *prisidũoti, atsieĩti, prisimėsti*), nors ne vienas jų savo forma atsi-tiktinai yra sutapęs su lk. žodžiais (plg. *apsodinti, prisistatýti, pratekėti*), turinčiais visai kitą reikšmę. Kad žodžio turinys — šiuo atveju skolinta reikšmė — yra neatski-riamai susijęs su pirmine forma, gerai rodo sutampančios reikšmės veiksmazodžių formos adaptavimas, plg.:

pa-si-pũlti „patekti, pataikyti“ (plg. пападацца, папасціся „t. p.“): *Paspũole po põjezdu. Tris bũvo — paspũole jái (perkũnas).*

pra-lėisti „lydėti“ (plg. праводзіць „t. p.“): *Praláit net Varñonisan vírus. Kokañ kiemi cigonkáites praláisdėm.*

Tų formų yra kalkiuojama tik šaknis. Tai gi, priešdėlinius veiksmazodžius galime laikyti tik dalinėmis arba mišriosiomis kalkėmis, skirtingai nuo grynųjų kalkių (vie-naformių arba paprastųjų veiksmazodžių, plg. *rištis, tráukti*).

Pakitusios reikšmės žodžių sąrašas būtų nepilnas, nepamatinėjus Gervėčių tar-mėje kitokia reikšme, negu kitose lietuvių kalbos tarmėse vartojamų skolinių, pvz.: diktũiti „aiškinti, tvirtinti“: *Senālei tep diktũjo. Diktũjo ti āni s susėdi, net ruñ-kom mokódamĩ. Razdiktũi tu mán, žmogaũ, ungi kuŕ aĩč.*

kačėrgà|| kačėrgáitė „lázda“: *Su kačėrgu apsispirė geraĩ. Kur mĩ kačėrgáitė? Su kačėrgėlĩ kulzuoja.*

kadõkas „medpadiš“: *Kadõkai iš mĩdžo kójas pagadzĩno.*

próvyti „pasakoti, pasaką sekti“: *Ir daŕ kadũ vaikám próvijam pāsakas. Kap pa-próvijs, tai ir laukañ bĩjom išeĩt. Kad móki, papróvij. Aš daugáuša jau pripróvijau.*

stõrasta „kerdžius“: *Stõrasta gānė ir trũbijo. Jaũ trũbija stõrasta.*

Žinoma, šiame straipsnyje pateikta tik maža dalis žodžių, vartojamų įvairiomis specifinėmis reikšmėmis. Be to, jų pilnos registracijos ir nesiekta (ties Gervėčių tarmės leksika, tiek apskritai visa tarmė verta atskirų plačių monografijų). Čia dau-giausia dėmesio skirta semantinių dialektizmų (plačiaja prasme) atrankai. Jų skirs-

тиму и группировке sought parody Gervėčių leksikos turtingumą, įvairumą ir svarbą lietuvių dialektologijai bei kalbotyrai.

Skolinių ir kalkių gausumas iš tiesų patvirtina teiginį, kad leksika kinta sparčiau, negu kiti kalbinės sistemos klodai (fonetika, morfologija). Žinoma, negalima neigti ir to, kad leksikos naujovės greičiausiai krinta į akis. Tačiau greta semantinių leksikos naujovių tarmėje nemažiau yra ir labai archaizškų dialektizmovų, kurių ne vieną tikėtų vadinti tiesiog archaizmais, pvz.: *kiėmas*, *lazdà*, *mėdžias*, *rakštis* ir kt. Apskritai daugumas Gervėčių tarmės semantinių dialektizmovų yra būdingi didesniai lietuvių kalbos plotui, daugiausia rytinių ir pietrytinių lietuvių tarmių kampui. Grynai Gervėčių apylinkėje vartojamų pakitusios reikšmės žodžių užrašyta tik vienas kitas, pvz.: *bradinys*, *dūsintis*, *jāvas*, *lāpai*, *lobūtis*, *ūžti*. Vadinasi, daugumo minėtų dialektizmovų reikšmė yra susiformavusi dar tada, kai Gervėčių apylinkė betarpiškai susisiektė su pagrindiniu lietuvių kalbos plotu. Net ir daugelį atitinkamų kalkių galima rasti gretimose pakraštiniuose lietuvių kalbos tarmėse, tačiau jos šiose tarmėse gali būti atsiradę ir savarankiškai dėl panašių sąlygų bei kontaktų su slavų kalbomis. Apskritai, atitinkamai atrinkta ir apdorota tarmių leksinė medžiaga istorinei lyginamajai kalbotyrai gali būti nemažiau svarbi, negu tarmių fonetiniai ir morfologiniai duomenys.

ИЗ СЕМАНТИЧЕСКИХ ДИАЛЕКТИЗМОВ ГЕРВЯТСКОГО (лит. Gervėčiai) ЛИТОВСКОГО ГОВОРА

А. ВИДУТИРИС

Резюме

В статье большое внимание уделяется отбору и группировке семантических диалектизмов Гervятского говора (на территории БССР Гродненской обл. Островецкого р-на) как по содержанию (значению), так и по форме. Констатируется, что подавляющее большинство семантических диалектизмов (напр.: *budė* „губка“, *būklė* „жизнь“, *daĩgstis* „крыша“, *gāras* „верхняя часть печи“, *gylīs* „слепень“, *klegėti* „говорить“, *krutėti* „работать“, *laidyti* „доить“, *lākštas* „лист“, *laĩkas* „лысый“, *mėšlas* „мусор“, *trāšos* „навоз“, *reizdėti* „искать“) характерны почти для всей восточной или юго-восточной территории литовского языка. Некоторые из них (напр. *kiėmas* „деревня“, *lazdà* „орешник“, *mėdžias* „лес“, *rakštis* „гроб“) являются просто архаизмами. Это объясняется тем, что окрестности Гervят (по архивным данным) до середины XIX в. имели непосредственную связь с основной территорией литовского языка. И только лишь небольшое количество семантических диалектизмов по своему значению не выходит за пределы Гervятского говора (напр. *bradinys* „рыболовная сетька для 3“, *dūsintis* „шалить“, *jāvas* „неочисленное зерно“, *lāpai* „суп из реповых листьев“, *lobūtis* „родничок“, *ūžti* „играть“ и др. Из-за контактов с славянскими языками (особенно с белорусским языком) в говоре появились немало калек, напр.: *balà* „грязь“, *atsieiti* „очнуться, ожить, поправиться“, *pėrimti* „напасть; встретить“, *lĩsti* „лезть (на дерево)“, *rištis* „завязываться“ и др.